

Bruxelles, den 12.5.2021
COM(2021) 400 final

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

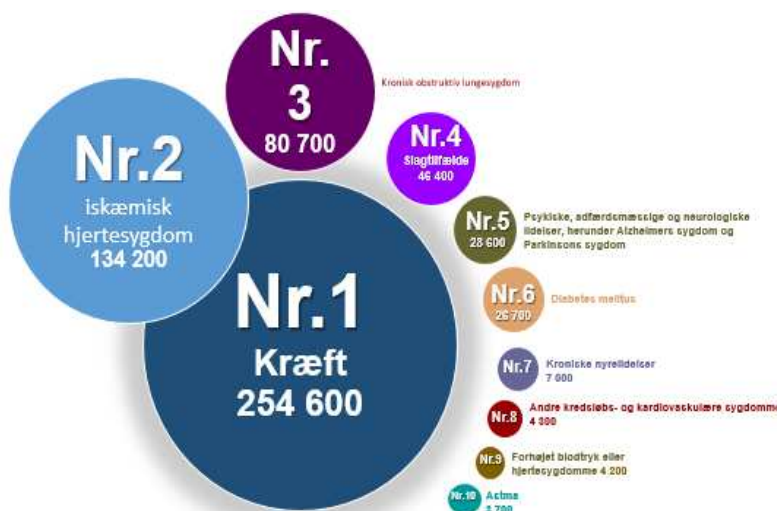
Vejen til en sund planet for alle
EU -handlingsplan: "Mod nulforurening for vand, luft og jord"

{SWD(2021) 140 final} - {SWD(2021) 141 final}

1. INDLEDNING

Selv om en hidtil uset verdensomspændende indsats er i gang for at bekæmpe covid-19-pandemien, haster det også med at gøre noget ved den **vedvarende trussel mod planetens sundhed**. Klimaændringer, miljøforurening¹, tab af biodiversitet og en ikkebæredygtig udnyttelse af naturressourcerne udgør en række risici for menneskers, dyrs og økosystemernes sundhed. Disse trusler omfatter smitsomme og ikkeoverførbare sygdomme, antimikrobiel resistens og vandknaphed². For at opbygge en sund planet for alle opfordres EU i den europæiske grønne pagt³ til bl.a. at sørge for bedre overvågning, indberetning, forebyggelse og afhjælpning af forurening af **luft, vand, jord og forbrugsvarer**.

Der må handles hurtigt: Forurening kan forårsage kræft, iskæmiske hjertesygdomme, obstruktiv lungesygdom, slagtilfælde, psykiske og neurologiske lidelser, diabetes osv.⁴ (se figur 1). Trods reelle fremskridt medførte forurening i 2015 stadig omkring ni millioner for tidlige dødsfald på verdensplan (16 % af alle dødsfald) — tre gange flere dødsfald end aids, tuberkulose og malaria tilsammen og 15 gange mere end alle krige og andre former for vold⁵. I EU er forurening hvert år skyld i hver ottende dødsfald⁶.

Figur 1: Top 10 over ikkeoverførbare sygdomme, som forårsager dødsfald, der kan tilskrives miljøet (Kilde: EEA — Healthy environment, healthy lives, 2018 baseret på WHO (2016))

Kampen mod forurening er også en kamp for retfærdighed og lighed. Forureningens mest skadelige konsekvenser for sundheden rammer typisk de mest sårbare grupper. Disse grupper omfatter børn, som kan lide alvorlig og langvarig skade på deres udvikling, personer med helbredsproblemer, ældre, personer med handicap og personer, der lever under ringere socioøkonomiske vilkår⁷. På verdensplan er lav- og mellemindkomstlandene med næsten 92 % af de forureningsrelaterede dødsfald⁸ hårdest ramt af forureningsrelaterede sygdomme.

Forurening truer også vores biodiversitet og bidrager væsentligt til den igangværende masseudryddelse af arter. Sammen med ændringer i anvendelsen af land og hav,

¹ Direktiv 2010/75/EU, artikel 3, stk. 2: "Med forurening menes direkte eller indirekte udledning som følge af menneskelige aktiviteter af stoffer, rystelser, varme eller støj i luft-, vand- eller jordbundsmiljøet, der kan skade menneskers sundhed, miljøets kvalitet eller materielle værdier, forringe naturfaciliteter eller forstyrre andre legitime anvendelser af miljøet".

² Jf. UNEP (2021): Making Peace with Nature.

³ COM(2019) 640 final.

⁴ Institut for en europæisk miljøpolitik (2020): "Mental health and the environment".

⁵ Lancet-kommissionen om forurening og sundhed (oktober 2017).

⁶ EEA-rapport nr. 21/2019: Healthy environment, healthy lives.

⁷ EEA-rapport nr. 22/2018: Ulige eksponering og ulige virkninger.

⁸ UNEP/EA.4/3 (2018): Gennemførelsesplan "På vej mod en forureningsfri planet".

overudnyttelse af naturressourcer, klimaændringer og invasive fremmede arter er forurening en af de fem vigtigste årsager til tab af biodiversitet. I dag truer den mere end 1 mio. af verdens anslåede 8 mio. plante- og dyrearter på livet, og situationen forventes at blive forværret, medmindre vi ændrer adfærd⁹. Samlet set er opfyldelsen af målene for bæredygtig udvikling truet af en række eskalerende og gensidigt forstærkende miljørisici.

Økonomiske fremskridt og mindske af forurening kan gå hånd i hånd: mellem 2000 og 2017 voksede EU's BNP med 32 %, mens emissionerne af de vigtigste luftforurenende stoffer faldt med mellem 10 % (ammoniak, hovedsagelig fra landbruget) og 70 % (svovloxider, hovedsagelig fra industriproduktion)¹⁰. **Femdoblingen af verdensøkonomien over de seneste fem årtier har imidlertid medført enorme omkostninger for det globale miljø¹¹.**

Det økonomiske argument for at gøre noget ved forureningen er klart, og fordelene for samfundet vejer langt tungere end omkostningerne, ligesom omkostningerne ved ikke at handle i høj grad overskygger omkostningerne ved at handle. Luftforurening forårsager f.eks. omkostninger i forbindelse med sundhed og økonomiske aktiviteter¹² på mellem 330 og 940 mia. EUR om året i EU, herunder tabte arbejdsdage, sundhedsudgifter, tab af høstudbytte og skader på bygninger, mens de samlede foranstaltninger i EU til forbedring af luftkvaliteten anslås at koste 70-80 mia. EUR om året¹³. Den stigende efterspørgsel efter mindre forurenende varer og tjenesteydelser skaber betydelige forretningsmuligheder, som allerede mobiliserer EU-virksomheder med henblik på at finde innovative løsninger. Genopretningsindsatsen kan understøtte denne tendens. En indsats mod forurening nu betyder også solidaritet mellem generationerne.

Samtidig **har vi brug for et mere integreret overblik over forurening**, så offentlige og private aktører på tværs af rum og tid kan tackle forbundne forureningsproblemer og håndtere deres samspil med andre miljømæssige, sociale og økonomiske overvejelser så effektivt som muligt i deres politiske, investeringsmæssige og indkøbsrelaterede beslutninger.

De fleste europæere støtter indsatsen mod forurening: beskyttelse af miljøet betegnes som et meget vigtigt og forurening som det vigtigste miljøproblem efter klimaændringerne¹⁴. De fleste svarpersoner i den åbne offentlige høring om denne handlingsplan¹⁵ er af den opfattelse, at **relevante samfundsaktører ikke gør nok**, og at **EU og de nationale regeringer er nødt til at handle**. En intensivering af den internationale indsats, bedre gennemførelse af forureningsrelateret lovgivning, fremme af formel uddannelse og tilskyndelse til adfædsændringer blev udpeget som de mest effektive veje frem.

Forurening stopper ikke ved grænserne. Selv om forurening kommer ind i EU via have, floder, vind eller importerede varer, forårsager EU også betydelig forurening andre steder i verden gennem sine egne produktions- og forbrugsmønstre og sit affald. Samtidig har EU effektive redskaber til at bidrage til den globale forureningsbekæmpelsesindsats, bl.a. gennem sine politikker og fonde, sit grønne diplomati samt ved at stimulere innovation, med renere produktion og et mere bæredygtigt forbrug af varer og tjenesteydelser.

---

⁹ IPBES (2019), [Summary for policymakers](#), s. 17-19, B.10-B.14; European Environment Agency (2019), [The European environment – state and outlook 2020](#).

¹⁰ SWD(2019) 427 final.

¹¹ UNEP-rapport (2021): Making Peace with Nature.

¹² SWD(2013) 531 final.

¹³ IIASA (2017): "Omkostninger, fordele og økonomiske virkninger af EU's strategi for ren luft og deres konsekvenser for innovation og konkurrenceevne".

¹⁴ Se særlig Eurobarometerundersøgelse 501 (marts 2020) "europæiske borgeres holdninger til miljøet".

¹⁵ Ecorys (2021): "Høringer om EU's handlingsplan for nulforurening i luft, vand og jord", sammenfattende rapport (se [portalen "Deltag i debatten"](#)).

De folkesundhedsmæssige, miljømæssige, moralske og socioøkonomiske argumenter for, at EU skal føre an i den globale forureningsbekæmpelse, er i dag stærkere end nogensinde før¹⁶. Tiden er nu inde til at være ambitiøs, til at leve op til befolkningernes legitime ønske om beskyttelse af deres sundhed, miljø og levebrød og til at slutte fred med vores planet.

2. MOD NULFORURENING FOR VAND, LUFT OG JORD

2.1. Ambitionen om nulforurening

Visionen om nulforurening i 2050: en sund planet for alle

Luft-, vand- og jordforureningen nedbringes til niveauer, der ikke længere anses for at være skadelige for sundheden og naturlige økosystemer, og som respekterer de begrænsninger, som vores planet har, hvorved der skabes et giftfrit miljø.

Ambitionen om nulforurening¹⁷ er en tværgående målsætning, der bidrager til **FN's 2030-dagsorden for bæredygtig udvikling**¹⁸ og supplerer 2050-målet om klimaneutralitet i synergi med den rene og cirkulære økonomi og målet om genopretning af biodiversiteten. Den er en integreret del af den europæiske grønne pagt og andre initiativer¹⁹, og Kommissionen vil fortsat inkludere ambitionen om nulforurening i kommende politiske initiativer.

Hovedformålet med denne handlingsplan er at skabe **et kompas for, hvordan man kan inkludere forebyggelse af forurening i alle relevante EU-politikker**, maksimere synergierne på en effektiv og proportionel måde, intensivere gennemførelsen og identificere eventuelle mangler eller kompromiser. For at styre EU **i retning af 2050-visionen** om en sund planet for alle fastsætter denne handlingsplan **centrale 2030-mål med henblik på at fremskynde mindskelsen af forureningen**.

Nulforureningsmålene for 2030²⁰

I henhold til EU-retten og ambitionerne i den grønne pagt og i synergi med andre initiativer bør EU senest i 2030 nedbringe:

1. luftforureningens sundhedsvirkninger (for tidlige dødsfald) med mere end 55 %
2. den andel af befolkningen, der er kronisk forstyrret af transportstøj, med 30 %
3. de økosystemer i EU, hvor luftforurening truer biodiversiteten, med 25 %
4. tabet af næringsstoffer, anvendelsen af og den risiko, der er forbundet med, kemiske pesticider, anvendelsen af de farligste pesticider og salget af antimikrobielle stoffer til opdrættede dyr og akvakultur med 50 %
5. plastaffald i havet med 50 % og mikroplast, der udledes i miljøet, med 30 %
6. den samlede affaldsproduktion væsentligt og mængden af restaffald fra kommunalt affald med 50 %.

¹⁶ Lancet-kommissionen om forurening og sundhed (2018).

¹⁷ Som fastsat i denne handlingsplan og kemikaliestrategien for bæredygtighed (COM (2020) 667).

¹⁸ Se f.eks. mål 3, 6, 11, 12, 14 og 15 for bæredygtig udvikling.

¹⁹ Såsom klimaambitionen for 2030, klimatilpasningsstrategien, klimapagten, initiativer vedrørende ren energi, strategien for renoveringsbølger, strategien for bæredygtig og intelligent mobilitet, handlingsplanen for den cirkulære økonomi, biodiversitets- og "fra jord til bord"-strategierne, den nye industristrategi for Europa og EU's lægemiddelstrategi, Europas kræfthandlingsplan og den nye forbrugerdagsorden samt meddelelsen om multilateralisme i det 21. århundrede og revisionen af handelspolitikken.

²⁰ Disse måls oprindelse, udgangspunkt, metoder og baggrund: jf. bilag 2.

Denne handlingsplan indeholder også **nøgletiltag for 2021-2024** som supplement til de mange relevante tiltag i andre initiativer i den europæiske grønne pagt, herunder kemikaliestrategien for bæredygtighed.

Selv om nedlukningsforanstaltningerne til bekæmpelse af covid-19-pandemien midlertidigt har ført til renere luft og vand samt mindre støj mange steder, er en **opbremsning af alle økonomiske aktiviteter ikke det middel, som EU planlægger at anvende for at bringe Unionen og verden i retning af nulforurening**. I stedet kan EU **opretholde velstand og samtidig ændre produktions- og forbrugsmønstre og målrette investeringer mod nulforurening**. Investeringer i grønt og bæredygtigt design, forretningsmodeller baseret på den cirkulære økonomi, renere transport og mobilitet, lavemissionsteknologier, naturbaserede løsninger og bæredygtig digitalisering giver store muligheder for at konsolidere EU's førerposition inden for grøn vækst og samtidig mindske uligheder, skabe job og øge den kollektive modstandsdygtighed.

Den flerårige finansielle ramme for 2021-2027 og NextGenerationEU giver hidtil usete budgetmæssige muligheder for at støtte sådanne investeringer og bekæmpe klimaændringer, tab af biodiversitet, ressourceudtømming og forurening i EU og på globalt plan²¹.

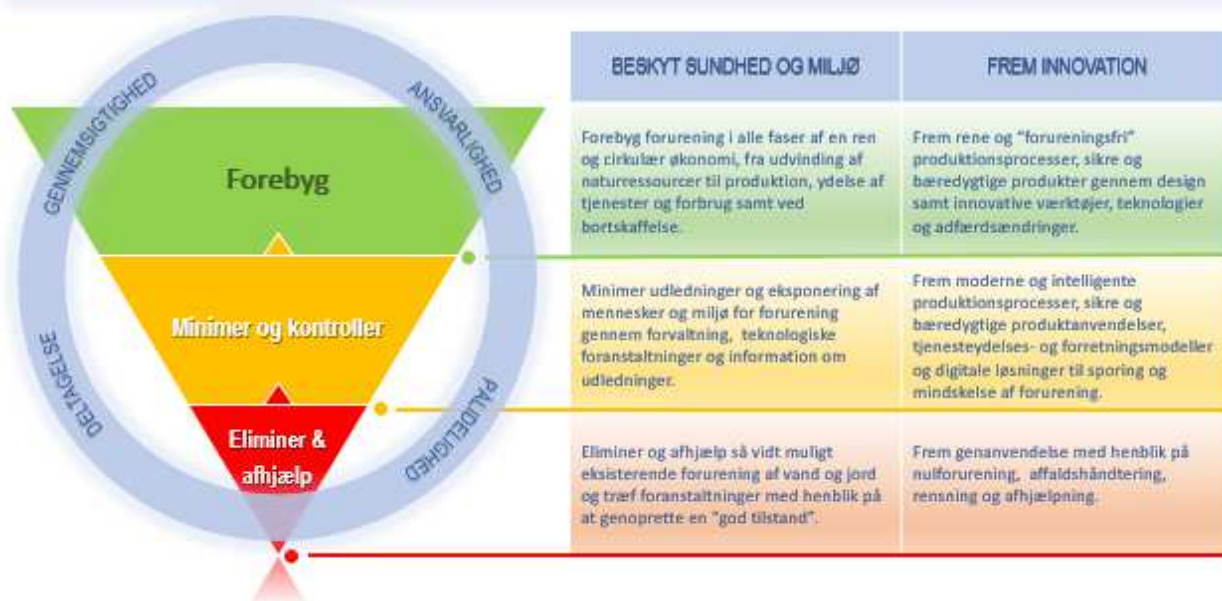
Nulforureningshierarchiet

Sideløbende med bestræbelserne på at opnå klimaneutralitet har EU **under hensyntagen til principperne i traktaten** brug for et mere effektivt "**nulforureningshierarki**" (jf. figur 1): navnlig at EU's miljøpolitik bør baseres på forsigtighedsprincippet og på princippet om forebyggende indsats, princippet om indgreb over for miljøskader fortrinsvis ved kilden samt princippet om, at forureneren betaler.

Det er på høje tid at "vende handlingspyramiden på hovedet" og nytænke, hvordan varer og tjenesteydelser designes, produceres, leveres, udføres og/eller anvendes og bortskaffes. Dette betyder først og fremmest, at forurening bør forebygges ved kilden. I tilfælde, hvor det til at begynde med (endnu) ikke er muligt helt at undgå forurening, bør forureningen minimeres. Endelig bør forureningen, når den opstår, afhjælpes, og de dermed forbundne skader godtgøres.

²¹ Bilag VI til genopretnings- og resiliensfonden viser tydeligt disse synergier.

EU's miljøpolitik skal være baseret på forsigtighedsprincippet og på principperne om, at der bør gøres en forebyggende indsats, at genopretningen af skader på miljøet som hovedregel skal gennemføres ved kilden og at forureneren betaler.

Figur 2: Nulforureningshierarkiet — at vende handlingspyramiden på hovedet og prioritere strategierne for forureningsbekæmpelse

2.2. Forbedring af vores sundhed og trivsel

EU har en solid lovramme på plads for at begrænse **luftforureningen**. Antallet af for tidlige dødsfald og andre sygdomme, der kan tilskrives luftforurening, er dog fortsat højt. Dette skyldes, at nogle af EU's luftkvalitetsstandarder stadig er mindre strenge end de standarder, som WHO anbefalede i 2005, og at gennemførelsen af direktiverne om luftkvalitet kun har været delvis effektiv²².

Vi har brug for bedre beskyttelse af folkesundheden, bl.a. i overensstemmelse med Europas kræfthandlingsplan. Med henblik herpå **vil Kommissionen i 2022 foreslå, at EU's luftkvalitetsstandarder i højere grad tilpasses WHO's kommende anbefalinger**, og at bestemmelserne om overvågning, modellering og luftkvalitetsplaner styrkes for at hjælpe de lokale myndigheder, samtidig med at den overordnede håndhævelse af regelsættet forbedres. Sideløbende hermed vil Kommissionen indføre strengere krav til bekæmpelse af luftforurening ved kilden, f.eks. fra landbrug, industri, bygninger og energi samt transport, herunder gennem en række foranstaltninger og strategier i den europæiske grønne pagt (såsom strategierne for bæredygtig og intelligent mobilitet, renoveringsbølger og jord til bord).

I sin **anden rapport om perspektiverne for ren luft** melder Kommissionen, at de foranstaltninger, som medlemsstaterne bebudede i deres **nationale programmer for bekæmpelse af luftforurening**, ikke vil være tilstrækkelige til at nå de niveauer for ammoniakemissionsreduktioner, der er nødvendige for at nå 2030-målene: Ammoniak er et vigtigt udgangsstof for fine partikler (PM_{2,5}), og de mest omkostningseffektive foranstaltninger til nedbringelse af emissionerne heraf vedrører alle landbrug, navnlig dyrefodringspraksis,

²² SWD (2019) 427, WHO (2006): Air quality guidelines – global update 2005. Næste ajourføring forventes i 2021; EEA: Air quality in Europe – 2020 report (s.13-14).

gødningsforvaltning og anvendelse af gødningsstoffer²³. I den forbindelse vil Kommissionen, som bebudet i "fra jord til bord"-strategien, i sine bestræbelser på at opbygge et **bæredygtigt fødevarer-system** og et mere bæredygtigt husdyrbrug lette markedsføringen af alternative fodermidler og innovative fodertilsætningsstoffer. Kommissionen er også i færd med at vurdere, om der er behov for yderligere lovgivning for at **begrænse ammoniakemissionerne**. **Revisionen af direktivet om industrielle emissioner** har til formål at begrænse ammoniakemissionerne fra intensivt husdyrhold. Derudover kan der være behov for yderligere foranstaltninger til reduktion af ammoniakemissioner, bl.a. inden for rammerne af den fælles landbrugspolitik eller ved at gøre gødningshåndtering bindende.

Som bebudet i strategien for bæredygtig og intelligent mobilitet vil Kommissionen i synergi med præstationsnormer for CO₂-emissioner gøre noget ved **luft- og støjforurening fra transport**, bl.a. gennem de nye Euro 7-standarder for vej køretøjer og forbedret emissionskontrol i forbindelse med teknisk kontrol. På grundlag af den nyeste dokumentation vil den overveje behovet for at begrænse emissionerne af PM_{2,5} og nanopartikler fra alle typer forbrændingsmotorer og fra bremses i både konventionelle og elektriske køretøjer samt behovet for at reducere emissionerne af forurenende stoffer inden for rammerne af et bredere sæt anvendelsesbetingelser og i hele køretøjets levetid.

I overensstemmelse med resultaterne af evalueringen i 2017 af **direktivet om ekstern støj**²⁴ og evalueringen i 2020 af **direktivet om støjmission ved udendørs brug**²⁵ vil Kommissionen fokusere på bedre håndtering af støj ved kilden, navnlig ved at sikre ordentlig gennemførelse på stedet og, hvor det er relevant, forbedre EU's og de internationale støjrelaterede rammebestemmelser for dæk, vej køretøjer, jernbaner og luftfartøjer. Desuden vil Kommissionen følge op på evalueringen af direktivet om støjmission ved udendørs brug for at adressere udendørsudstyr. Den vil evaluere de opnåede fremskridt²⁶ i 2022 og overveje, om der er behov for at fastsætte støjreduktionsmål på EU-plan i direktivet om ekstern støj. De støjhandlingsplaner, der stilles krav om i direktivet, bør integreres bedre i planerne for bæredygtig bytrafik og drage nytte af en udvidelse af ren offentlig transport og af en mere aktiv mobilitet. Samlet set kan ovennævnte støjdæmpende foranstaltninger bidrage til at udbedre skader forårsaget af kronisk støjforurening.

Hvad angår **luftforurening fra bygninger**, er der gjort fremskridt med at udfase opvarmning med forurenende kul- og brændselsolie, mens forurening fra afbrænding af biomasse fortsat er en udfordring, navnlig når der anvendes forældede og ineffektive installationer. Kommissionen vil promovere samordningen af ambitionen om nulforurening med målene for ren energi og energieffektivitet, f.eks. i forbindelse med renoveringsbølgen og de nye europæiske Bauhaus-initiativer, genvindingen og genanvendelsen af byggeaffald samt revisionen af kravene til miljøvenligt design og energimærkning af varmeapparater, som senest skal finde sted i begyndelsen af 2024, og navnlig prioritere de krav, der vedrører opvarmning ved fast brændstof. EU vil også fortsat støtte omstillingen til renere energi og renere boligopvarmning i tredjelande, navnlig nabolande.

Hvad angår **indendørs luftkvalitet**, har EU's politikker adresseret flere af de afgørende faktorer, fra den omgivende luft til byggematerialer og forbrugerprodukter, opvarmnings- og kølingssystemer samt rygevaner. Lovgivningen om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen har også bidraget væsentligt til fremskridt på området og vil fortsat gøre det via den næste

---

²³ COM(2021) 3 final.

²⁴ Meddelelse om gennemførelse af direktivet om ekstern støj (COM (2017) 151).

²⁵ COM(2020)715.

²⁶ Baseret på tendenser for støjforurening som følge af støj i medlemsstaterne.

strategiske ramme for sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen. Renoveringsbølgeinitiativet²⁷ vil gøre det muligt at adressere spørgsmålet om sunde temperaturer og fugtighedsniveauer i nye bygninger og i bygninger, der gennemgår større renoveringsarbejder, samtidig med at der tages fat på spørgsmålet om dekontaminering af giftige stoffer, herunder asbest. EU mangler imidlertid en omfattende og integreret tilgang. Covid-19 og de deraf følgende begrænsede muligheder for at komme udenfor har igen understreget betydningen af at sikre, at den indendørs og udendørs luft, vi indånder, til enhver tid er ren. Efterhånden som isoleringen af bygninger bliver bedre, vil det blive endnu vigtigere at sikre god indendørs luftkvalitet. Skolebygninger fortjener også særlig opmærksomhed. Kommissionen vil i synergi med det nye europæiske Bauhaus-initiativ analysere **huller i viden og politikker** og tage resultaterne af relevante Horisont Europa-projekter i betragtning. På dette grundlag vil Kommissionen vurdere **veje til og politiske muligheder for at forbedre den indendørs luftkvalitet** med fokus på centrale faktorer og forureningskilder og undersøge, hvordan man kan øge offentlighedens bevidsthed og mindske risiciene.

Fra januar 2023 vil det reviderede **drikkevandsdirektiv** sørge for bedre beskyttelse af sundheden takket være strengere vandkvalitetsstandarder, håndtering af problematiske forurenende stoffer, såsom hormonforstyrrende stoffer og mikroplast, og føre til renere vand fra hanen for alle og et mindre behov for plastflasker. Kommissionen vil senest i 2023 vurdere, om der også skal tages højde for nye parametre i forbindelse med den igangværende revision af **badevandsdirektivet**²⁸. I forbindelse med den kommende revision af **direktivet om rensning af byspildevand** vil muligheden for at indføre permanent overvågning af sundhedsrelevante parametre i spildevand blive analyseret. Dette kan hjælpe os med at forberede os på nye epidemiske trusler²⁹. **Revision og, hvor det er relevant, modernisering af andre vand- og havlove**, navnlig for at gøre dem bedre egnede til at nedbringe mængden af kemiske forurenende stoffer og mikroplast, vil også bidrage til at bevare kvaliteten af det vand, vi drikker, og de fisk og skaldyr, vi spiser. Kommissionen identificerede i "fra jord til bord"-strategien foranstaltninger, der vil bidrage til at bevæge fødevarer systemerne retning af nulforurening, såsom de nye strategiske **retningslinjer for akvakultur i EU**. Ajourføring af listerne over stoffer, der er problematiske for overfladevand og grundvand, vil beskytte naturen og sundheden mod de mest relevante stoffer på grundlag af den nyeste videnskabelige viden. Sideløbende hermed vil Kommissionen fortsætte med at fremme oprettelsen af **emissionskontrolområder i alle EU-farvande**³⁰ for at forbedre kvaliteten af den luft, der indåndes på skibe og i havnebyer og kystområder, og kvaliteten af de have, vi bader i.

For at sikre bedre psykisk og fysisk trivsel vil Kommissionen overveje at fremme **rensedede og gennaturaliserede områder som potentielle offentlige grønne områder** i sit kommende forslag til juridisk bindende EU-mål for naturgenopretning, i den nye jordbundsstrategi og i alle grønne tiltag i byerne, som bebudet i EU's biodiversitetsstrategi for 2030. I den forbindelse vil den sigte mod at rette så meget som muligt op på sociale uligheder hvad angår lige adgang til grøn infrastruktur i byerne. Desuden vil Kommissionen senest i 2025 afslutte en **omfattende gennemgang af størstedelen af affaldslovgivningen i EU** med henblik på at tilpasse den til principperne om en ren og cirkulær økonomi, hvorved affaldsforebyggelsen opskaleres, genanvendelse af høj kvalitet fører til rene sekundære materialekredsløb og mængden af restaffald minimeres.

²⁷ COM(2020) 662 final; Direktiv 2010/31/EU, se også direktiv 2010/31/EU om bygningers energimæssige ydeevne.

²⁸ Se "Deltag i debatten"-portalen.

²⁹ Kommissionens henstilling C(2021) 1925.

³⁰ https://www.iiasa.ac.at/web/home/research/researchPrograms/air/Shipping_emissions_reductions_main.pdf.

Med **kemikaliestrategien for bæredygtighed** vil Kommissionen beskytte sundheden og miljøet bedre mod farlige kemikalier. Den vil navnlig foreslå foranstaltninger til udfasning af de mest skadelige kemikalier, såsom hormonforstyrrende stoffer og persistente stoffer, navnlig i forbrugerprodukter, og foranstaltninger til erstatning og minimering af alle problematiske stoffer i økonomien og samfundet³¹.

Det igangværende **internationale samarbejde** vil blive intensiveret med Verdenssundhedsorganisationen, OECD, konventionen om grænseoverskridende luftforurening over store afstande og andre vigtige internationale initiativer og organisationer, herunder sektorspecifikke organisationer såsom Den Internationale Søfartsorganisation og Organisationen for International Civil Luftfart. Med hensyn til vand- og jordforurening fra lægemidler vil Kommissionen ud over EU's mål om reduktion af salget af antimikrobielle stoffer tilskynde til internationalt samarbejde for at imødegå miljørisici i andre lande, hvor udledningen af lægemidler fra fremstillingsindustrien og andre kilder bl.a. kan bidrage til spredning af antimikrobiel resistens³².

Flagskibsinitiativ 1: Mindskelse af uligheder på sundhedsområdet gennem nulforurening

Fra 2022 og fremefter vil Kommissionen sikre, at det nyligt bebudede **register over forskellene i kræftbehandlingstilbud** og demografiatlasset regelmæssigt forsynes med forureningsovervågnings- og -prognosedata, og at behovet for at have et register over uligheder, der identificerer tendenser, forskelle og uligheder på tværs af EU's regioner, inden 2024 også vurderes for andre forureningsrelaterede sygdomme med henblik på at bidrage til at målrette indsatsen på EU-, nationalt og lokalt plan. Dette vil også gøre det muligt for folk at sammenligne, hvor meget forurening påvirker deres helbred på tværs af de forskellige regioner, hvor de bor, studerer og arbejder.

Flagskibsinitiativ 2: Støtte til foranstaltninger til bekæmpelse af byforurening

Som led i det kommende år for grønnere byer³³ vil Kommissionen i synergi med den foreslåede³⁴ Horisont Europa-mission for klimaneutralitet og intelligente byer, revisionen af bytrafikipakken, borgmesterpagten og det nye europæiske Bauhaus-initiativ identificere de vigtigste behov for **grøn byudvikling og innovation med henblik på at forebygge forurening, herunder indendørs**. Senest i 2024 vil Kommissionen belønne de byer, der melder om de største fremskridt i perioden 2021-2023 med hensyn til at reducere luft-, vand- og jordforureningen. Dette vil hjælpe borgerne med at drage fordel af forureningsbekæmpende foranstaltninger, der er skræddersyet til deres lokale område.

2.3. En levevis, der respekterer planetens begrænsninger

For at holde vores forureningsfodaftryk inden for de grænser, som vores planet, og dermed menneskeheden, kan holde til³⁵, skal vi **gennemføre de eksisterende EU-lovrammer for beskyttelse af luft, ferskvand, have og oceaner hurtigere og bedre**, samtidig med at vi hurtigst muligt arbejder på en **ramme for regelmæssig vurdering af jordbundens tilstand i EU** og træffer foranstaltninger på alle niveauer for at håndtere jordforurening og -forringelse.

³¹ COM(2020) 667 final.

³² COM(2020) 761 final; COM(2019) 128.

³³ Planlagt til 2022 [afhængigt af varigheden af den fælles beslutningsprocedure](#).

³⁴ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe/missions-horizon-europe/assessment-criteria_en.

³⁵ EEA-rapport nr. 1/2020: Is Europe living within the limits of our planet?

Ud fra et luftkvalitetsperspektiv vil Kommissionen sammen med medlemsstaterne følge op på de nationale reduktionstilsagn og programmer for bekæmpelse af luftforurening for at sikre, at direktivet om nationale emissionsreduktionstilsagn gennemføres fuldt ud, således at antallet af land- og ferskvandsøkosystemer, hvor **luftforureningsrelateret eutrofiering truer biodiversiteten**, reduceres med 25 % senest i 2030³⁶.

For så vidt angår ferskvands- og havforurening, vil opnåelse af "god tilstand" i henhold til **vandrammedirektivet** og **havstrategirammedirektivet** bringe EU tæt på at realisere ambitionen om nulforurening for alle akvatiske økosystemer.

I evalueringen fra 2019 blev det imidlertid konkluderet, at **gennemførelsen af ferskvandslovgivningen fortsat er utilstrækkelig**³⁷ på grund af bl.a. mangel på investeringer, begrænset inddragelse af målene for beskyttelse af ferskvand i andre politikområder, langsom gennemførelse af foranstaltninger og behovet for at tackle kemisk forurening bedre. **Den centrale foranstaltning vil derfor være en strengere gennemførelse.** Kommissionen vil navnlig sikre, at medlemsstaterne fremmer et bæredygtigt og effektivt vandforbrug, søger at hindre vandforurening og videresender en socialt retfærdig vandregning til alle vandbrugere og -forurenere, herunder industrien, landbruget og husholdningerne, samtidig med at indtægterne udnyttes bedst muligt til bæredygtige investeringer³⁸. Den vil også støtte bedre overvågning og **nedbringelse af forurening med vigtige stoffer i overfladevand og grundvand.**

Den foreslåede "**Mission Healthy Ocean, Seas Coastal and Inland Waters**" (missionen for at sikre sunde have, kystfarvande og indre farvande) vil have til formål at støtte innovation og gennemførelse af EU's politikker og love med henblik på at opnå sunde, forureningsfrie have og farvande. Kommissionen vil også vedtage en "handlingsplan for 2021-2027 for sejlads på indre vandveje" (NAIADES III) for at støtte en gradvis overgang til nulemissionstransport ad indre vandveje³⁹.

Kommissionen vil **revidere havstrategirammedirektivet** senest i 2023 under hensyntagen til status for gennemførelsen af EU's lovgivning om centrale forureningskilder og behovet for at reducere mængden af **plast og andet affald, undervandsstøj og forurenende stoffer**. Med udgangspunkt i succesen med den nyligt vedtagne EU-tærskelværdi for strandaffald⁴⁰ vil Kommissionen samarbejde med medlemsstaterne om EU-tærskelværdier for undervandsstøj fra søtransport, byggeri, opmudring og andre offshoreaktiviteter.

Den kommende revision af **direktivet om rensning af byspildevand**⁴¹ vil i synergi med **evalueringen af direktivet om slam fra rensningsanlæg**⁴² bidrage til at øge ambitionsniveauet for fjernelse af næringsstoffer fra spildevand og gøre behandlet vand og slam klar til genbrug, hvilket vil støtte et mere cirkulært og mindre forurenende landbrug. Den vil også adressere nye forurenende stoffer såsom mikroplast og mikroforurenende stoffer, herunder lægemidler. Der vil blive taget skridt med henblik på at øge energieffektiviteten samt opnå kulstofneutralitet og en bedre anvendelse af princippet om, at forureneren betaler. Revisionen vil også omfatte en indsats for at forbedre adgangen til domstolsprøvelse, sanitet for alle og information. Denne revision vil også understøtte den konkrete gennemførelse af den fremtidige **handlingsplan for integreret forvaltning af næringsstoffer**, der på holistisk vis tager fat på en langvarig miljømæssig

³⁶ Direktiv (EU) 2016/2284. Luftforurening bidrager til eutrofiering, hvorved der deponeres et overskud af kvælstof på jord og vand.

³⁷ SWD(2019) 439 og SWD(2020) 259.

³⁸ Artikel 9 i direktiv 2000/60/EF.

³⁹ Se "Deltag i debatten"-portalen.

⁴⁰ Mindre end 20 affaldsgenstande for hver 100 meter kystlinje — se også <https://ec.europa.eu/jrc/en/news/eu-member-states-agree-threshold-value-keep-europe-s-beaches-clean>.

⁴¹ Se "Deltag i debatten"-portalen.

⁴² Se "Deltag i debatten"-portalen.

udfordring, maksimerer synergierne mellem politikkerne og gør bedst mulig brug af den nye fælles landbrugspolitik grønne struktur, navnlig gennem konditionalitet og økoordinering. Som bebudet i "fra jord til bord"-strategien og biodiversitetsstrategien bør **forureningen fra pesticider i luft, vand og jord** ligeledes mindskes ved at nedbringe den samlede anvendelse af og risiko ved pesticider, herunder de farligste, med 50 % inden 2030. Dette vil blive opnået gennem øget anvendelse af integreret skadedyrsbekæmpelse, revision af direktivet om bæredygtig anvendelse af pesticider, fremme af agroøkologiske metoder, herunder økologisk landbrug, og undgåelse af anvendelse af pesticider i følsomme områder. Ud over at gøre noget ved sundheds- og miljørisiciene vil dette også reducere omkostningerne ved behandling af drikkevand. Innovative teknikker, herunder bioteknologi, kan også bidrage til at mindske afhængigheden af pesticider⁴³.

Desuden vil den foreslåede "**mission inden for jordbundssundhed og fødevarer**" sammen med det europæiske innovationspartnerskab om landbrug (EIP AGRI) fremme udbredelsen af praksis for nedbringelse af mængden af pesticider og næringsstoffer ved at fremme innovation og udveksling af viden. Målet er at sikre, at 75 % af jorden senest i 2030 er sund, bl.a. takket være et specifikt mål om at reducere jordforureningen og forbedre genopretningen.

Som led i den kommende **EU-jordbundsstrategi** vil Kommissionen udvikle foranstaltninger til i væsentlig grad at øge indsatsen for at identificere, undersøge, vurdere og rense forurenede arealer, således at jordforureningen i 2050 ikke længere udgør en sundheds- eller miljørisiko. Ny jordforurening bør så vidt muligt forhindres, men når det sker på trods af bl.a. forebyggende foranstaltninger, bør risiciene håndteres øjeblikkeligt. Det anslås, at der i hele EU findes 2,8 mio. potentielt forurenede arealer, hvoraf **390 000 forventes at kræve rensning**. Frem til 2018 blev blot ca. 65 500 arealer meldt rensede⁴⁴. Det er afgørende, at alle medlemsstater har et register over (potentielt) forurenede arealer, øger indsatsen for at rense sådanne arealer og udvikler klare kriterier med henblik på prioritering af rensning. Det kommende forslag om retligt bindende **EU-mål for naturgenopretning** indeholder overvejelser om at tage fat på genopretning af forringede jordbundsøkosystemer. Kommissionen vil også udarbejde en observationsliste over EU-prioriterede jordforurenende stoffer samt retningslinjer, f.eks. vedrørende et **pas til sikker, bæredygtig og cirkulær anvendelse af udgravet jord** baseret på eventuelle erfaringer i medlemsstaterne. For bedre at forstå spørgsmålet om diffus jordforurening i EU vil Kommissionen arbejde på at integrere et **nulforureningsmodul** i den kommende **Lucas-jordbundsundersøgelse**⁴⁵. Tilgængeligheden af og kendskabet til offentlige og private finansieringsmuligheder i forbindelse med identificering, undersøgelse og rensning af forurenede jord vil blive fremmet og lettet.

På internationalt plan vil EU støtte globalt og regionalt grænseoverskridende samarbejde om vand⁴⁶ og samarbejde med vigtige partnere bilateralt. EU vil fortsætte med at fremme samarbejdet mellem relevante **regionale fora**, f.eks. i europæiske flodbækkener (Rhinen og Donau), og den globale udbredelse og gennemførelse af UNECE-konventionen om beskyttelse og udnyttelse af grænseoverskridende vandløb og internationale søer. EU vil fortsat styrke den **internationale havforvaltning** og støtte partnerlandene for at sikre, at havene er rene, sunde og forvaltes på bæredygtig vis⁴⁷. EU vil også støtte **koordineringen i regionale havområder** med henblik på i fællesskab at måle, vurdere og tackle forskellige typer forurening. Flere regionale flod- og havområder lider også under **historisk forurening**, som til dels stadig er forbundet med

⁴³ https://ec.europa.eu/food/plant/gmo/modern_biotech/new-genomic-techniques_en.

⁴⁴ JRC (2018). Status for lokal jordforurening i Europa.

⁴⁵ System til overvågning af arealanvendelse.

⁴⁶ Bl.a. ved at gøre brug af regionale samarbejdsværktøjer, f.eks. EU's makroregionale strategier og Interreg-programmer.

⁴⁷ JOIN(2016) 49 final.

Anden Verdenskrig⁴⁸, og som har ophobet sig i sedimenter og udgør en betydelig risiko for vandøkosystemerne, men via fisk og skaldyr også for sundheden. EU vil også intensivere sit samarbejde med tredjelande om håndtering af havaffald. Desuden vil et tættere **samarbejde i Middelhavsområdet**, navnlig gennem Barcelonakonventionen og dens protokoller samt Middelhavsunionen, fortsat være en prioritet. EU styrer også udviklingen i IMO med henblik på at regulere **udtømmning i havet fra skibe**, der er udstyret med systemer til rensning af udstødningsgas⁴⁹. Den vil også fortsat støtte det **globale jordbundspartnerskab** for yderligere at forebygge forurening og minimere de risici, der skyldes historisk jordforurening.

Flagskibsinitiativ 3: Fremme af nulforurening på tværs af regionerne

Senest i 2024 og i samarbejde med Regionsudvalget vil Kommissionen fremlægge en **resultattavle for EU-regionernes grønne resultater**⁵⁰ med henblik på at måle især EU-regionernes indsats for at nå de forureningsrelevante mål, der er fastsat i denne handlingsplan og andre strategier. Resultattavlen vil danne grundlag for at belønne de bedste resultater og tildele en **pris til årets grønne region**, eventuelt i forbindelse med REGIOSTARS. Borgerne vil kunne kontrollere fremskridtene over tid, og der vil blive sat gang i et kapløb mod nulforurening, som medfører nye turisme- og forretningsmuligheder.

2.4. Mod nulforurening fra produktion og forbrug

At styre EU i retning af nulforurening kræver, i tæt synergi med handlingsplanen for den cirkulære økonomi, mere bæredygtige industrisystemer⁵¹, renere teknologier, mindre forurenende forretningsmodeller og forbrugervaner, hurtigere gennemførelse af princippet om, at forurenere betaler, og yderligere anvendelse af udvidet producentansvar.

Direktivet om industrielle emissioner⁵² er det **vigtigste instrument til regulering af emissioner af luft-, vand- og jordforurenende stoffer** fra over 52 000 af de største industrianlæg i EU. Direktivet om industrielle emissioner gør udstedelsen af tilladelser til industrianlæg betinget af, at et anlæg anvender de bedste tilgængelige teknikker. Dette har tilskyndet disse industrier til gradvist at nedbringe emissionerne og bidraget til lige konkurrencevilkår. F.eks. udleder store fyringsanlæg nu syv gange færre luftforurenende stoffer, end de gjorde for 20 år siden. Luftforureningen fra anlæg, der er underlagt direktivet om industrielle emissioner, forårsager dog stadig skader for næsten 100 mia. EUR om året⁵³. Dette nødvendiggør en fortsat indsats for at nedbringe de resterende emissioner, herunder til vand og jord, og for at sikre, at relevante operatører af store industrianlæg og særligt farlige virksomheder **afhjælper forurening**, som skyldes deres industrielle aktiviteter eller forårsages af større industriulykker.

Efter den nylige evaluering af direktivet om industrielle emissioner⁵⁴ **vil Kommissionen revidere EU-reglerne om industrielle emissioner**⁵⁵ idet den anerkender, at nye teknologier eller produktionsprocesser ofte vil gøre det muligt at reducere emissionerne af både forurenende

⁴⁸ En igangværende undersøgelse af undersøisk og ueksploderet ammunition kan give yderligere relevant indsigt og et grundlag for eventuelle yderligere EU-tiltag til støtte for de berørte medlemsstater.

⁴⁹ Sådanne systemer, også kaldet luftvaskere, anvendes til at reducere luftforurenende emissioner, men deres udledninger kan skade havmiljøet.

⁵⁰ På grundlag af eksisterende platforme, f.eks. undersøgelsen om livskvalitet i europæiske byer for 2020 eller videncentret for territoriale politikker.

⁵¹ I synergi med den nye industristrategi for Europa.

⁵² Direktiv 2010/75/EU.

⁵³ SWD(2020) 181 final.

⁵⁴ Wood (2021): Wider environmental impacts of industry decarbonisation, final study report.

⁵⁵ Direktiverne 2010/75/EU og 166/2006/EF.

stoffer og drivhusgasser, også i sektorer, der i øjeblikket ikke er omfattet. Revisionen vil have til formål at fremskynde udbredelsen af innovation inden for nulforureningsområdet, skabe lige vilkår, også for andre meget forurenende sektorer, forbedre offentlighedens adgang til oplysninger, deltagelse i beslutningstagning og adgang til klage og domstolsprøvelse og gøre det lettere at sammenligne medlemsstaternes resultater med hensyn til at tackle industrielle emissioner. Et nyt innovationsobservatorium inden for rammerne af direktivet om industrielle emissioner vil spille en central rolle med hensyn til at overvåge innovationer og fremskynde udviklingen af nye teknikker. Digitalisering, databehandling og nye innovative tilgange såsom telemåling, kunstig intelligens og maskinlæring kan anvendes til at sætte skub i og ændre den måde, hvorpå reguleringsmyndigheder og industrien tackler industrielle emissioner. For at reducere deponering og udledning af spildevand til noget nær nul inden 2050 vil Horisont Europa-partnerskaberne "Processes4Planet", "Partnerskabet for et cirkulært biobaseret Europa" og "Clean Steel-Partnerskabet" desuden undersøge mulighederne for at **fremme banebrydende teknologier og mere systemiske løsninger** såsom industriel symbiose og cirkulære forsyningskæder, hvor affald eller biprodukter fra en industri eller små og mellemstore virksomheder (SMV'er) bliver råmaterialet for en anden. Køreplanen for industriel teknologi om cirkulære industrier under det "nye EFR" vil tilvejebringe dokumentation og foreslå investeringsdagsordener⁵⁶.

Accept af ambitionen om nulforurening i forbindelse med både **produktion og forbrug** betyder også, at kemikalier, materialer og produkter skal være så sikre og bæredygtige som muligt, både hvad angår deres design og i deres livscyklus⁵⁷, og således føre til giftfrie materialecyklusser. Kommissionen har allerede vedtaget den nye handlingsplan for den cirkulære økonomi og kemikaliestrategien for bæredygtighed og bebudet flere andre initiativer med henblik på at håndtere disse forureningsproblemer. Den **politiske ramme for bæredygtige produkter** har til formål at sikre, at produkter, der markedsføres i EU, bliver mere og mere bæredygtige og lever op til kravet om cirkularitet, idet både produktion og forbrug gøres mere miljøvenlige, og affald og forurening minimeres. Metoderne⁵⁸ til beregning af **produkters miljøaftryk** og **organisationers miljøaftryk** understøtter en gennemsigtig, solid, systematisk og integreret sammenligning af produkter og organisationer på EU-markedet. Ud over en række tiltag, der via gennemførelsen af lægemiddelstrategien og EU's strategiske tilgang til lægemidler i miljøet⁵⁹ har til formål at gøre noget ved de konstaterede miljømæssige udfordringer, der er forbundet med lægemidler, er der også planlagt specifikke tiltag med henblik på at adressere forurening med mikroplast⁶⁰, **persistente organiske miljøgifte**⁶¹ i affald og al unødvendig brug⁶² af persistente stoffer i produkter såsom **per- og polyfluoralkylstoffer**. Kommissionen vil også opfordre offentlige og private aktører til at forpligte sig til "**nulforurening**"⁶³ for at tilskynde forbrugerne til at vælge mindre forurenende produkter og tjenesteydelser, såsom dem, der er omfattet af EU's miljømærke. Disse tilsagn vil gælde for fysiske butikker og onlinemarkedspladser og vil være baseret på verificerbare og gennemsigtige krav, som det kommende initiativ til grønne anprisninger også vil bidrage til.

Fastsættelse af en rimelig pris på forurening og skabelse af incitament til alternativer som krævet i princippet om, at forureneren betaler, er en vigtig måde at tilskynde til renere

⁵⁶ COM(2020) 628 final.

⁵⁷ EEA briefing (2021): 'Safe and sustainable by design'; Mapping study for the development of sustainable-by-design criteria (21 April 2021) - <https://op.europa.eu/s/o9e2>.

⁵⁸ <https://ec.europa.eu/environment/eussd/smgp/>.

⁵⁹ KOM(2020) 761 og KOM(2019) 128.

⁶⁰ Se "Deltag i debatten"-portalen.

⁶¹ Se "Deltag i debatten"-portalen.

⁶² COM(2020) 667 final.

⁶³ Disse tilsagn vil supplere tilsagnet om grønt forbrug og tilsagnene under den europæiske klimapagt, og der vil blive tilstræbt synergier med disse.

produktion og forbrug⁶⁴. På trods af talrige opfordringer håndteres forurening stadig hovedsagelig gennem lovgivning, og de eksterne omkostninger internaliseres ikke fuldt ud. Der er mulighed for at fremme yderligere anvendelse af prisinstrumenter⁶⁵. For at støtte denne proces vil Kommissionen vedtage anbefalinger til, hvordan man yderligere kan **fremme relevante instrumenter og incitamenter til bedre at gennemføre princippet om, at forurenere betaler, og dermed afslutte udfasningen af princippet om, at "forurening er gratis"**, og således følge op på den kommende beretning fra Den Europæiske Revisionsret. I mellemtiden vil den overveje, hvordan revisionen af **energibeskatningsdirektivet** kan bidrage til at sikre, at brugerne tilskyndes til at vælge mindre forurenende energikilder.

Sideløbende med den verdensomspændende indsats inden for rammerne af Minamatakonventionen vil Kommissionen i 2022 revidere **forordningen om kviksølv**⁶⁶ med henblik på at udfase brugen af tandfyldningsamalgam og forbyde fremstilling af og handel med en række produkter tilsat kviksølv, herunder visse lamper. Dette vil ske i synergi med relevante EU-instrumenter, herunder **direktivet om begrænsning af farlige stoffer**⁶⁷.

Seveso III-direktivet⁶⁸ har til formål at kontrollere risikoen for større uheld med farlige stoffer og spiller således en **central rolle med hensyn til at styre det stærkt industrialiserede EU mod nulforurening fra industriulykker**. I løbet af de seneste 10 år har der for de ca. 12 000 farlige virksomheder med sæde i EU, der er omfattet af direktivet, været mindre end 30 større uheld hvert år, og konsekvenserne af disse uheld er blevet stadig mindre. Kommissionen vil yderligere konsolidere sin støtte til medlemsstaterne, f.eks. med hensyn til vurdering af risici ved virksomheder og følgerne af uheld. Dette vil også supplere EU-civilbeskyttelsesmekanismen⁶⁹.

På internationalt plan vil EU fortsat støtte arbejdet med de bedste tilgængelige teknikker på tværs af multilaterale miljøaftaler, såsom **Stockholm- og Minamatakonventionerne**, samt gennem **OECD's BAT-projekt**. EU vil også aktivt bidrage til revisionen af **Kievprotokollen om registre over udledning og overførsel af forureningsstoffer** for at indsamle viden om niveauer og tendenser for industrielle emissioner. **For yderligere at adressere EU's eksterne forureningsfodaftryk** vil Kommissionen foreslå en ambitiøs revision af **forordningen om overførsel af affald** med henblik på bedre at kunne overvåge eksporten af affald, sikre en bæredygtig behandling af affaldet og **begrænse eksporten af affald, der har skadelige miljø- og sundhedsmæssige konsekvenser** i tredjelande. F.eks. mærkes udrangerede køretøjer, som er farligt affald, der ikke kan eksporteres til lande uden for OECD, ofte som brugte biler og eksporteres ulovligt⁷⁰. Dette skaber alvorlige forureningstrusler som følge af, at køretøjerne ikke forvaltes forsvarligt⁷¹. EU vil også yderligere samarbejde med centrale lande om at bekæmpe ulovlig handel med affald og lette samarbejdet inden for og mellem regionerne.

⁶⁴ Artikel 191, stk. 2, i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde.

⁶⁵ I 2019 udgjorde miljøafgifternes andel af de samlede indtægter i EU-27 under 6 %, hvilket var mindre end 2,5 % af BNP. 78 % af miljøafgifterne er baseret på energibeskatning, 19 % på transportafgifter og kun 3 % på forurening og ressourcer. Disse tal har stort set været stabile i de seneste to årtier.

⁶⁶ Forordning (EU) 2017/852.

⁶⁷ Direktiv 2011/65/EU.

⁶⁸ Direktiv 2012/18/EU.

⁶⁹ Afgørelse (EU) 2013/1313. "Overview of natural and man-made disaster risks the EU may face" SWD(2020)330. Beredskabstjenesterne under EU-civilbeskyttelsesmekanismen samarbejder om at forebygge, reagere på og afhjælpe forurening fra industri- og havulykker og andre naturkatastrofer eller menneskeskabte katastrofer.

⁷⁰ EU er verdens største eksportør af brugte køretøjer, navnlig til Vestafrika og Østeuropa, Kaukasus og Centralasien. Se <https://www.unenvironment.org/news-and-stories/press-release/new-un-report-details-environmental-impacts-export-used-vehicles>.

⁷¹ Herunder uforsvarlig håndtering af olie, blysyrebatterier og ukontrolleret afbrænding af plast/gummi.

Flagskibsinitiativ 4: Fremme af nulforureningsalternativer

Fra 2022 og fremefter vil Kommissionen tilskynde offentlige og private operatører til at afgive "nulforureningsstilsagn" for at **fremme de bedste tilgængelige nærnulforureningsalternativer, og generelt produkter og tjenester, der har vist sig at være mindre forurenende i hele deres livscyklus**, med fokus på **EU-miljømærkede** produkter og tjenesteydelser, herunder turistindkvartering og mindre giftige kemikalier og materialer⁷². Dette vil give befolkningen mere at vælge imellem og oplysninger om renere alternativer.

3. SAMARBEJDE OM OMSTILLINGEN TIL NULFORURENING

3.1. Sikring af strengere gennemførelse og håndhævelse

Ifølge den **anden revision af gennemførelsen af miljøreglerne**⁷³ koster de nuværende huller i gennemførelsen af EU's miljølovgivning samfundet i alt ca. 55 mia. EUR årligt, hvoraf 69 % skyldes en utilstrækkelig gennemførelse af lovgivningen om luft-, støj-, vand- og industriemissioner/uheld⁷⁴.

Kommissionen vil i stigende grad fokusere sin gennemførelses- og **håndhævelsesindsats** på at sikre, at al EU's lovgivning om forebyggelse af forurening overholdes og giver de tilsigtede miljø- og sundhedsmæssige fordele. Dette omfatter forudgående samarbejde med medlemsstaterne for at sikre hurtig og præcis gennemførelse og fremme af alle tilgængelige værktøjer.

For at **forbedre alle relevante nationale myndigheders overholdelse** af EU's lovgivning om forureningsforebyggelse vil Kommissionen:

- fremme et styrket samarbejde mellem nationale myndigheder og de **europæiske netværk af miljøagenturer, -inspektører, -revisorer, politi, anklagere og dommere** inden for rammerne af **Forummet for Overholdelse af Miljøbestemmelser og Forvaltning af Miljøet**⁷⁵ med henblik på at udvikle nye fælles tiltag i hele overholdelseskæden
- samle miljømyndigheder og andre håndhævelsesmyndigheder (f.eks. dem, der er ansvarlige for EU's transport-, energi-, landbrugs-, fiskeri-, havovervågnings- og forbrugerbeskyttelseslovgivning) for at udveksle bedste praksis og **udarbejde tværsektorielle efterlevelseshandlinger med henblik på nultolerance over for forurening på nationalt og grænseoverskridende plan**
- Forbedre den horisontale retlige ramme ved at styrke **direktivet om miljøkriminalitet**⁷⁶
- evaluere **miljøansvarsdirektivets formålsegnet**⁷⁷ senest i 2023, herunder dets forureningsrelaterede aspekter, og om nødvendigt revidere det
- overveje at udvikle **standardiserede bestemmelser om sikring af overholdelse** i forbindelse med nye lovgivningsforslag og overvåge den forholdsmæssige og afskrækkende anvendelse af gældende straffebestemmelser
- tilskynde til, at medlemsstaterne gør brug af eksisterende **inspektionsmuligheder og andre overensstemmelseskontroller og straffebestemmelser** og vurdere mulighederne for at forbedre dem, hvor det er relevant

⁷² I synergi med den europæiske klimapagt, hvor det er relevant, og andre relevante initiativer.

⁷³ COM(2019) 149 final.

⁷⁴ COWI/EUNOMIA (2019): "The costs of not implementing EU environmental law", endelig studierapport.

⁷⁵ COM(2018) 10 final.

⁷⁶ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12779-Improving-environmental-protection-through-criminal-law>.

⁷⁷ Direktiv 2004/35/EF.

- fremme brugen af **avancerede teknologier** med henblik på at styrke den nationale kapacitet til at overvåge og kontrollere overholdelsen.

Civilsamfundet spiller en vigtig rolle som overvågningsorgan. Kommissionen vil i overensstemmelse med sin **meddelelse om adgang til klage og domstolsprøvelse på miljøområdet**⁷⁸ evaluere og om nødvendigt styrke bestemmelserne om offentlig deltagelse og adgang til klage og domstolsprøvelse. Whistleblowere er også beskyttet, når de indberetter overtrædelser af EU-lovgivningen om forurening⁷⁹.

Kommissionen vil også rette opmærksomheden mod nationale systemer, så disse i overensstemmelse med den reviderede Aarhusforordning⁸⁰ gør dommere i stand til at garantere **enkeltpersoners og NGO'ers ret til effektive retsmidler** i henhold til EU-retten.

Flagskibsinitiativ 5: Fælles håndhævelse af nulforurening

Fra 2022 vil Kommissionen samle miljømyndigheder og andre håndhævelsesmyndigheder (f.eks. dem, der er ansvarlige for EU's transport-, energi-, landbrugs- og forbrugerbeskyttelseslovgivning) for at sætte gang i udvekslingen af bedste praksis og tilskynde medlemsstaterne til at udarbejde **tværsektorielle efterlevelseshandlinger med henblik på nultolerance over for forurening** på nationalt og grænseoverskridende plan. Borgerne vil i sidste ende nyde godt af renere luft, vand og jord og mindre støj takket være en bedre håndhævelse af forureningsrelateret lovgivning.

3.2. Fremme af ændringer på tværs af samfundet med henblik på nulforurening

Ambitionen om nulforurening kræver **kollektiv handling og kollektiv forandring**, fordi forurening fra mange aktiviteter i de fleste økonomiske sektorer reguleres af internationale, europæiske, nationale, regionale og lokale myndigheder og i sidste ende påvirker alle mennesker og miljøet i hele verden. **Alle har en rolle at spille.**

For **virksomheder og regeringer** udgør ambitionen om nulforurening en vigtig anledning til at innovere ved at investere i rene teknologier, produkter og tjenesteydelser. **Private-investeringer** er en vigtig løftestang. I 2019 blev der på verdensplan udstedt 51 % flere grønne obligationer sammenlignet med 2018 (i alt 257,7 mia. USD), hovedsagelig som følge af øget udbredelse i EU⁸¹. Gennemførelsen af miljøkriterierne (vandbeskyttelse, forebyggelse og bekæmpelse af forurening, cirkulær økonomi og biodiversitet) i **klassificeringsforordningen**⁸² vil være en vigtig mulighed for at understøtte denne opmuntrende tendens. For at hjælpe virksomheder og regeringer med at måle de økonomiske resultater af deres forretningsmodeller og projekter ved at afspejle naturens reelle værdi vil Kommissionen fortsætte med at støtte **standardiserede regnskabsmetoder for naturkapital** og strengere miljørapportering som i forslaget til et **direktiv om bæredygtig virksomhedsrapportering**⁸³ og, hvor det er relevant, fremme forebyggelse af forurening som led i bæredygtighedskontrollen i forbindelse med store projekter, der støttes af InvestEU. Dette bør bidrage til at sikre, at luft-, vand- og jordbundsrelaterede

⁷⁸ COM(2020) 643 final.

⁷⁹ Direktiv (EU) 2019/1937.

⁸⁰ COM(2020) 642 final.

⁸¹ Den hidtidige anvendelse af provenuet kommer overvejende energi, byggeri og transport til gode (over 80 %). vands andel er 9 %, og affald og arealanvendelse modtager tilsammen ca. 6 %. Kilde: GD ENV, intern analyse, senest ajourført i juli 2020, baseret på "Climate Bonds Initiative": 2019 Green Bond Market Summary.

⁸² Forordning (EU) 2020/852.

⁸³ COM(2021) 189 final.

aspekter i tilstrækkelig grad afspejles i udviklingen af standardiseret praksis inden for erhvervsliv, projekter, produkter og myndigheder og fremmes i offentlig-private partnerskaber⁸⁴.

EU vil fortsat fremme en dagsorden for grøn finansiering på internationalt plan med henblik på at mobilisere privat kapital til miljømæssigt bæredygtige investeringer, der understøtter nulforureningsmålene, bl.a. gennem den **internationale platform for bæredygtig finansiering**. EU vil samarbejde med medlemsstaterne, **Den Europæiske Investeringsbank og andre relevante internationale finansielle institutioner** med henblik på at mobilisere instrumenter såsom Den Europæiske Fond for Bæredygtig Udvikling Plus for yderligere at udvikle og øge investeringerne i forureningsforebyggelse⁸⁵. Fra og med 2022 vil Kommissionen, når den **belønner iværksættere** (f.eks. gennem den europæiske miljøpris), sikre, at deres nulforureningsindsats anerkendes og offentliggøres på behørig vis. Dette vil hjælpe sådanne pionervirksomheder med at konsolidere deres markedsposition og samtidig fremhæve deres resultater på forureningsområdet for deres fremtidige kunder.

Der vil også være behov for **offentlig finansiering** som supplement til private investeringer, eftersom opfyldelsen af de aftalte miljømål vil kræve investeringer på tværs af EU på 100-150 mia. EUR om året frem til 2030, hvoraf en betydelig del vil gå til investeringer i forebyggelse og bekæmpelse af forurening⁸⁶. Den forestående revision af den europæiske ramme for økonomisk styring vil omfatte en henvisning til grønne offentlige investeringer i forbindelse med kvaliteten af den offentlige finansiering. Den **flerårige finansielle ramme for 2021-2027 og NextGenerationEU** vil også yde finansiell støtte til forureningsreduktion og -kontrol gennem samhørighedspolitikken, de nationale planer under genopretnings- og resiliensfaciliteten og andre relevante nationale strategier, såsom de nationale strategiske planer under den fælles landbrugspolitik, som kan fremme implementeringen af gavnlige landbrugsmetoder. Kommissionen vil fortsat samarbejde med medlemsstaterne om at udvikle og forbedre de **nationale rådgivningstjenester for landbrugere** yderligere med henblik på at opbygge kapacitet til at anvende mindre forurenende praksisser, navnlig med henblik på at nedbringe ammoniak- og nitratemissionerne. **Nationale genopretnings- og resiliensplaner** er et redskab til at tackle udfordringerne og høste fordelene i forbindelse med den grønne og den digitale omstilling, som kan omfatte forebyggelse og mindske af forurening, navnlig inden for de områder, der er identificeret i de landespecifikke henstillinger. I overensstemmelse med forordningen om genopretnings- og resiliensfaciliteten vil Kommissionen vurdere planerne i forhold til bl.a. målene for den dobbelte digitale og grønne omstilling. Finansiering inden for rammerne af samhørighedspolitikken vil bidrage væsentligt til at nå målet om nulforurening gennem investeringer i bl.a. energieffektivitet, vedvarende energi, spildevandsbehandling, affaldshåndtering, luftkvalitetsforanstaltninger, bæredygtig bytransport og grøn infrastruktur. Dette vil støtte tiltag på både nationalt, regionalt og lokalt plan. Kommissionen er også klar til at støtte medlemsstaterne gennem **instrumentet for teknisk støtte** med henblik på at yde teknisk støtte til forureningsrelaterede reformer i EU's medlemsstater, som kan finansieres med nationale midler eller EU-midler. Kommissionen er også i færd med at udvikle en langsigtet vision for landdistrikterne, og det er meningen, at den skal bidrage med konkrete foranstaltninger, bl.a. til emissionsreduktioner.

Horisont Europa vil bl.a. prioritere støtte til **målet forskning og innovation, der er relevant for ambitionen om nulforurening**. Blandt de vigtige strategiske initiativer er missioner⁸⁷ og

⁸⁴ Foranstaltningerne vil som bebudet i den europæiske grønne pagt blive kombineret med regnskabsmæssige foranstaltninger vedrørende naturkapital.

⁸⁵ Navnlig på grundlag af de vellykkede erfaringer fra naboskabsinvesteringsplatformen, investeringsrammen for Vestbalkan, investeringsprogrammet for Middelhavsområdet, Miljøpartnerskabet inden for Rammerne af Den Nordlige Dimension eller initiativet "Clean Oceans".

⁸⁶ KOM(2020) 21 og SWD(2020) 98.

⁸⁷ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe/missions-horizon-europe_da.

partnerskaber⁸⁸ såsom de foreslåede missioner for at sikre "sunde have, kystfarvande og indre farvande"⁸⁹, "jordbundssundhed og fødevarer"⁹⁰ og "klimaneutrale og intelligente byer" samt partnerskaberne vedrørende risici fra kemikalier (PARC), omdannelse af den europæiske forarbejdningsindustri ("Processes4Planet"), vandsikkerhed for planeten ("Water4All"), "emissionsfri vandtransport" (ZEWT) eller "mod emissionsfri vejtransport" (2ZERO). Desuden vil Horisont Europa fortsat støtte forskning i forurenende stoffer og forureningstyper, der giver anledning til stigende bekymring, såsom **lysforurening** og indvirkningen heraf på biodiversiteten eller forurening med **nanopartikler**.

Der opstår i stigende grad et betydeligt innovativt potentiale for **nedbringelse af forureningen fra digitale løsninger**, som ofte også gavner andre mål i den grønne pagt⁹¹. De kan fremskynde omstillingen til nulforurening, men det kræver rettidige beslutninger at udnytte mulighederne bedst muligt og samtidig mindske risiciene. Udvikling af **målrettede digitale værktøjer til at hjælpe landbrugerne med at reducere deres miljøaftryk** kan takket være mere tydelige krav i EU-lovgivningen f.eks. reducere de forurenende virkninger af nogle af landbrugernes aktiviteter betydeligt. Mere generelt vil **data, der er relevante for ambitionen om nulforurening**⁹², blive delt frit som en del af det grønne pagts dataområde⁹³ med henblik på at forbedre tilgængeligheden af data fra den offentlige og private sektor og hjælpe virksomheder, politiske beslutningstagere, forskere og borgere med bedre at forstå og visualisere forurening. **Jordobservationsprogrammet Copernicus** vil være en vigtig byggesten for **EU's initiativ "Destination Earth"**, der leverer store mængder jordobservations- og overvågningsdata og -information. Kommissionen har også bebudet et **"GreenData4All"-initiativ**⁹⁴ med henblik på at modernisere, aktivt formidle og dele offentlige og privatejede data til støtte for målene i den grønne pagt og bygger således videre på de fremskridt, der er gjort under Inspire-direktivet⁹⁵ og inddrager direktivet om offentlig adgang til miljøoplysninger⁹⁶. Desuden vil Kommissionen gennem intelligente byer og lokalsamfund inden for rammerne af programmet for et digitalt Europa f.eks. investere i afprøvning og udbredelse af digitale nulforureningsløsninger samt udvikling af **lokale digitale tvillingebyer**, virtuelle bymodeller, som vil hjælpe byerne med at tackle komplekse miljø- og planlægningsmæssige udfordringer⁹⁷.

Som supplement til indsatsen inden for rammerne af den europæiske klimapagt⁹⁸ vil Kommissionen tilbyde befolkningen nye muligheder for at lære om forurening og træffe foranstaltninger. Der vil blive udviklet særligt informationsmateriale og -apps, indledningsvis **luftkvalitetsindeks-appen**⁹⁹, som gør det lettere at få adgang til sammenlignelige data i realtid i

⁸⁸ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe/european-partnerships-horizon-europe_da.

⁸⁹ Denne havmission vil f.eks. adressere plastaffald, mikroplast, kemikalier, næringsstoffer og undervandsstøj.

⁹⁰ Denne mission vil f.eks. adressere jordforurening i landdistrikter og byområder og genopretning af forurenede arealer samt fremme udbredelsen af praksis for nedbringelse af mængden af pesticider og næringsstoffer.

⁹¹ SWD(2021) 141 final; bemærk, at f.eks. Copernicustjenesterne allerede leverer data og oplysninger om luftkvalitet, ferskvand, have og jordbund.

⁹² På grundlag af allerede eksisterende platforme og initiativer såsom det europæiske havobservations- og havdatanetværk (EMODnet), informationsplatformen for kemisk overvågning (IPChem) samt Copernicus' in situ-dashboard og havovervågningstjeneste.

⁹³ COM(2020) 66 final.

⁹⁴ Som fastsat i den europæiske datastrategi, se portalen "Deltag i debatten".

⁹⁵ Direktiv 2007/2/EF.

⁹⁶ Direktiv 2003/4/EF.

⁹⁷ Se SWD(2021) 141.

⁹⁸ COM (2020) 788 final, f.eks. "online, interaktive borgerdialoger, vil opfordre deltagerne til at bidrage med, hvad nulemission og nulforurening i Europa betyder for deres samfund og hverdag".

⁹⁹ Anvendelse af officielt indberettede "ajourførte" luftkvalitetsdata, om nødvendigt suppleret af modellerede luftkvalitetsdata fra Copernicus-atmosfæreovervågningstjenesten (CAMS).

hele EU, og **appen til beregning af forbrugernes fodaftryk**¹⁰⁰, som vil gøre det muligt for brugerne at vurdere deres eget forbrugsfodaftryk. Særlige kommunikationsaktiviteter med partnerorganisationer vedrørende nulforurening vil omfatte undervisningssæt og fremme af særlige nulforureningsaktiviteter for den brede offentlighed, studerende og sårbare grupper.

Omstillingen til nulforurening kræver tydeligvis ikke kun finansiering og teknologier, men også kvalificerede personer, hvis begge dele skal kunne udnyttes bedst muligt. Og dette gælder ikke kun for digitale færdigheder. Kommissionen vil gennemføre **dagsordenen for færdigheder**¹⁰¹, bl.a. ved at støtte udviklingen af **centrale grønne færdigheder, der er fastsat for arbejdsmarkedet**, for at guide erhvervsuddannelserne på tværs af økonomien med henblik på at skabe en generation af klima-, miljø- og sundhedsbevidste fagfolk og grønne økonomiske aktører. Desuden vil Kommissionen sikre en bred anvendelse af skræddersyede **EU-uddannelsesmoduler for sundhedspersonale og andre arbejdstagere i socialsektoren** for at forbedre deres evne til at håndtere miljørisici, samtidig med at der sikres en bred anvendelse af bedste praksis i hele EU for at gøre mærkbare fremskridt med at identificere og reducere sårbare gruppers eksponering for miljørisici.

For at bidrage til at sikre, at den grønne omstilling og bæredygtighed bliver en del af undervisningsplanerne, vil Kommissionen ved udgangen af 2021 foreslå en henstilling fra Rådet om **uddannelse i miljømæssig bæredygtighed** og en **europæisk kompetenceramme for klimaændringer og bæredygtig udvikling**. **Koalitionen for klimauddannelse**, der blev lanceret i december 2020, vil støtte innovative løsninger med lærere og studerende, herunder vedrørende udvikling af grønne færdigheder. **Erasmus+-programmet** vil styrke den grønne dimension inden for uddannelse og erhvervsuddannelse samt øge antallet af mobilitetsmuligheder inden for grønne fremadskuende studieområder såsom byplanlægning, bæredygtighed og innovation eller videnskab, teknologi, ingeniørvirksomhed og matematik (STEM).

Byer og regioner er helt i front med hensyn til gennemførelsen af lovgivning, politikker og programmer vedrørende forurening. Mange byer øger allerede deres indsats, og frontløberne er en del af netværkene "**Europas miljøhovedstad**" og "**Green Leaf-netværket**". Alligevel har mange byer stadig svært ved at bekæmpe forurening i tilstrækkelig grad. For eksempel bliver EU's luftkvalitetsstandarder stadig overtrådt i mere end 100 byer i EU. Kommissionen vil fortsat opmuntre, motivere og samarbejde med byer, navnlig inden for rammerne af den nylige **Green City Accord**, så de forpligter sig til at intensivere deres lokale indsats inden for luft, støj, vand, natur og biodiversitet, den cirkulære økonomi og affald¹⁰². Den foreslåede "**Cities Mission**" under Horisont Europa vil gennem en efterspørgselsstyret og tværsektoriel tilgang, der er i overensstemmelse med ambitionen om nulforurening, støtte 100 byer i deres omstilling til klimaneutralitet inden 2030, inspirere andre europæiske byer til at være klimaneutrale senest i 2050 og bidrage væsentligt til at reducere forureningen i byerne.

¹⁰⁰ Værktøjet forventes at være tilgængeligt i 2. kvartal 2021 på <https://eplca.jrc.ec.europa.eu/ConsumerFootprint.html>.

¹⁰¹ COM(2020) 274 final.

¹⁰² https://ec.europa.eu/environment/topics/urban-environment/green-city-accord_da.

Flagskibsinitiativ 6: Fremvisning af nulforureningsløsninger for bygninger

Fra og med 2022 vil Kommissionen på grundlag af renoveringsbølgestrategien og New European Bauhaus-initiativet vise, **hvordan byggeprojekter og brugen af lokale digitale tvillingebyer også kan bidrage til at nå nulforureningsmål** ved at anvende principper baseret på "smuk, bæredygtig, sammen". Disse resultater vil også bidrage til gennemførelsen af direktivet om energieffektivitet og medføre bedre boliger og mindre forurening i og omkring bygninger samt besparelser.

Flagskibsinitiativ 7: Levende laboratorier for grønne digitale løsninger og intelligent nulforurening

I 2021 vil Kommissionen sammen med en række partnere lancere levende laboratorier¹⁰³ for grønne digitale løsninger og intelligent nulforurening med henblik på at samarbejde med regionale og lokale myndigheder (f.eks. gennem webportalen Living-in.eu) og andre interessenter for at hjælpe med at **udvikle lokale tiltag til den grønne og den digitale omstilling**¹⁰⁴, som bidrager til den europæiske digitale grønne koalition¹⁰⁵ og den europæiske klimapagt. Senest i 2023 vil medlemmerne af de levende laboratorier udarbejde anbefalinger vedrørende en klima- og miljøvenlig anvendelse af digitale løsninger til at fremskynde bestræbelserne på opnå nulforurening med særligt fokus på inddragelse af borgerne.

3.3. Fremme af verdensomspændende ændringer med henblik på nulforurening

Forurening stopper ikke ved grænserne. EU vil således fremme ambitionen om nulforurening for et giftfrit miljø i sin optræden udadtil, herunder i forbindelse med diplomati og investeringer inden for rammerne af den grønne pagt, og stille ekspertise og finansielle ressourcer til rådighed for at opskalere internationale partnerskaber og foranstaltninger i og med tredjelande.

I overensstemmelse med de seneste politiske og regionale strategier¹⁰⁶ vil EU arbejde tæt sammen med **udvidelsespartnerne og vores nærmeste naboer** i syd og øst samt Det Forenede Kongerige og EFTA-partnerne om de forureningsrelaterede udfordringer, ikke mindst med hensyn til ratificering og effektiv gennemførelse af relevante multilaterale aftaler om forurening. Samarbejdet med nordiske ikke-EU-lande, USA, Canada og Rusland, herunder fortsat samarbejde i relevante internationale fora, vil også være vigtigt med henblik på bedre at beskytte den arktiske regions skrøbelige miljø mod forureningsrelaterede skader. EU vil navnlig fremme det **internationale samarbejde om politikker vedrørende sodpartikler**¹⁰⁷ for at mindske virkningerne af klimaændringerne og forbedre luftkvaliteten.

EU vil også samarbejde med **vigtige internationale partnere**, navnlig blandt G20 og i Unionens omfattende netværk af bilaterale handelsaftaler, for at fremme en global nulforureningsdagsorden med fokus på sundhed og forureningsforebyggelse og arbejde hen

¹⁰³ På grundlag af erfaringer på EU-plan (f.eks. det europæiske netværk af levende laboratorier) eller på medlemsstatsniveau (f.eks. den tyske digitale dagsorden for miljøet) er det meningen, at de levende laboratorier skal integrere forsknings- og innovationsprocesser i virkelige samfund og miljøer. De fungerer som mellemlid mellem borgerne, forskningsorganisationer, virksomheder, byer og regioner med henblik på fælles skabelse af fælles værdi, hurtig fremstilling af prototyper eller validering med henblik på opskalering af innovation og virksomheder.

¹⁰⁴ Se Rådets (miljø) konklusioner fra 2020: "Digitalisering til gavn for miljøet".

¹⁰⁵ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/companies-take-action-support-green-and-digital-transformation-eu>.

¹⁰⁶ Se COM (2020) 641 final, SWD (2020) 223, JOIN (2020) 7 og JOIN (2021) 2.

¹⁰⁷ Sodpartikler, der er almindelig kendt som sod, er en lille partikel, der dannes ved ufuldstændig forbrænding af fossile brændstoffer, blandede og syntetiske brændstoffer og biomasse.

imod at skabe markedsmuligheder for grønne teknologier, varer, tjenesteydelser og investeringer. EU vil også fremme ambitionen om nulforurening gennem udviklings- og investeringspolitikker, evaluere forureningsrelaterede virkninger i handelspolitiske initiativer og frihandelsaftaler og styrke gennemførelsen og håndhævelsen af kapitlerne om handel og bæredygtig udvikling.

På **multilateralt plan** vil EU:

- fortsætte med at støtte internationale tiltag med henblik på nulforurening og gennemførelse af princippet om, at forureneren betaler¹⁰⁸, i overensstemmelse med målene for bæredygtig udvikling og som opfølgning på resolutioner fra FN's Miljøforsamling¹⁰⁹, navnlig gennemførelsesplanen "På vej mod en forureningsfri planet"¹¹⁰ og Mission Innovation¹¹¹
- fortsætte med at gå forrest i arbejdet med en ambitiøs international ramme for god forvaltning af kemikalier og affald efter 2020
- styrke indsatsen inden for rammerne af Basel-, Rotterdam-, Stockholm- og Minamatakonventionerne om affald af elektrisk og elektronisk udstyr, farlige kemikalier, persistente organiske miljøgifte og kviksølv
- fremme en global aftale om plast¹¹².

EU vil også bestræbe sig på at sikre, at forurening håndteres effektivt som led i en ambitiøs **global ramme for biodiversitet efter 2020** på den 15. partskonference under konventionen om den biologiske mangfoldighed.

Kommissionen vil tilskynde partnerlandene til at forbedre deres politiske og lovgivningsmæssige rammer og indføre de **rette incitament** til at mindske forureningen, navnlig gennem anvendelse af grøn budgettering og miljøafgifter¹¹³. Desuden vil det kommende initiativ vedrørende bæredygtig virksomhedsledelse indføre **due diligence-forpligtelser** på tværs af økonomiske værdikæder, herunder med hensyn til miljøvirkninger i forbindelse med forretningsaktiviteter.

Kommissionen vil intensivere integrationen af ambitionen om nulforurening i EU's eksterne handlingsprogrammer til støtte for omstillingen til lavemissionsøkonomier og cirkulære økonomier, bæredygtig byudvikling, ren energi og rene madlavningsløsninger, vand og sanitet, klima- og miljøforanstaltninger, sundhed, bæredygtig mobilitet og landbrug. Kommissionen vil også styrke sit samarbejde med internationale partnere for at sikre, at produkter, der eksporteres til EU's online- og offlinemarkeder, er sikre for forbrugerne.

Kommissionen vil undersøge mulighederne for at skabe **en stærkere international dagsorden for sundhed og forurening**, bl.a. ved at lægge større vægt på miljødeterminanter for ikkeoverførbare sygdomme i EU-finansierede sundhedsprogrammer. Desuden vil Kommissionen samarbejde med Tripartite Plus-organisationerne (WHO, FAO, OIE, UNEP) om at nå frem til en fornyet global og effektiv One Health-konsensus om miljøforurening.

Kommissionen vil støtte **globale foranstaltninger vedrørende eksport af udrangerede køretøjer** og brugte køretøjer og tilskynde til vedtagelse af strengere regler for import af de mest forurenende brugte køretøjer, navnlig i Afrika. I overensstemmelse med EU's internationale

---

¹⁰⁸ COM(2020) 313 final.

¹⁰⁹ Resolutioner om f.eks. luft-, vand- og jordforurening, kemikalier og affald, affald i havet, engangsplast.

¹¹⁰ <https://www.unenvironment.org/ietc/resources/publication/towards-pollution-free-planet>.

¹¹¹ <http://mission-innovation.net/>.

¹¹² Jf. COM(2020) 98 final.

¹¹³ I mange udviklingslande kan tilvejebringelse af en stigende mængde indtægter via beskatning af forurening reducere statens afhængighed af støtte og gældsfinansiering og bidrage til at mobilisere indenlandske ressourcer til offentlige tjenesteydelser. Eftersom miljøskatter er sværere at undgå end f.eks. selskabsskat eller personlig indkomstskat, kan de også styrke statens ansvarlighed, øge skattemoralen og forbedre skatteforvaltningen, se <https://www.oecd.org/environment/tools-evaluation/environmentaltaxation.htm>.

forpligtelser vil Kommissionen også foreslå nye regler for eksport af udrangerede køretøjer, navnlig for bedre at kunne skelne brugte biler fra udrangerede køretøjer, og undersøge mulighederne for at forbinde eksport af brugte køretøjer med overholdelse af EU's krav, f.eks. om teknisk kontrol og emissioner.

Affald af elektrisk og elektronisk udstyr og udtjente batterier er blandt de hurtigst voksende affaldsstrømme, navnlig i udviklingslandene. Kommissionen vil støtte initiativer, navnlig gennem Baselkonventionen, med henblik på bedre at kunne overvåge den internationale handel med disse affaldsstrømme og forbedre håndteringen heraf. Navnlig den øgede brug af biler, solenergi og IKT-teknologi har i høj grad udvidet anvendelsen af **blysyrebatterier** i udviklingslandene. Den ofte uformelle genanvendelse af batterierne udsætter mennesker for skadelig blyforurening med stor indvirkning på børn og deres udvikling. Kommissionen vil undersøge mulighederne for et **globalt initiativ** med internationale partnere for at sætte en stopper for uformel genanvendelse af brugte blysyrebatterier.

Flagskibsinitiativ 8: Minimering af EU's eksterne forureningsfodafttryk

Fra 2021 vil Kommissionen fremme global nulforurening i alle relevante internationale fora og samarbejde med EU's medlemsstater og interessenter om at reducere EU's eksterne forureningsfodafttryk betydeligt, navnlig ved i overensstemmelse med EU's internationale forpligtelser at foreslå at **begrænse eksporten af visse produkter, som ikke længere er tilladt på EU-markedet, og affald**, der har skadelige indvirkninger på miljøet i tredjelande. Dette vil i sidste ende mindske EU's globale forureningsfodafttryk og gavne tredjelandsstatsborgeres sundhed og miljø.

3.4. Overvågning af fremskridt, foregribelse af tendenser og mainstreaming af nulforurening

For at integrere overvågningen af forskellige typer forurening og vurdere deres sundhedsmæssige, miljømæssige, økonomiske og sociale virkninger vil Kommissionen i samarbejde med de relevante EU-agenturer¹¹⁴ udvikle en integreret **overvågnings- og prognoseramme for nulforurening**¹¹⁵ som led i den bredere overvågning under det 8. miljøhandlingsprogram. Resultaterne af relevant innovativ forskning i bl.a. bioovervågning af mennesker¹¹⁶, eksponering¹¹⁷, jordbundens sundhed¹¹⁸ eller bestøvere¹¹⁹, skal inddrages bedre for at tilvejebringe langsigtet dataindsamling og bidrage til prognoseindsatsen. For at supplere overvågnings- og prognoseindsatsen i forbindelse med nulforurening med et fokus på sundhedsvirkninger vil EEA udvikle et **"europæisk miljø- og sundhedsatlas"**, som også efterfølgende kan sende information til det europæiske klima- og sundhedsobservatorium¹²⁰.

¹¹⁴ Navnlig Det Europæiske Miljøagentur (EEA), Det Europæiske Kemikalieagentur (ECHA), Det Europæiske Fødevarer sikkerhedsautoritet (EFSA) og Det Europæiske Agentur for Søfartssikkerhed (EMSA).

¹¹⁵ SWD(2021) 140 final.

¹¹⁶ <https://www.hbm4eu.eu/>

¹¹⁷ <https://www.humanexposome.eu/>.

¹¹⁸ Undersøgelse af arealanvendelse og arealdække.

¹¹⁹ EU's informationskub om bestøvere som led i EU's bestøverinitiativ, COM (2018) 395 final.

¹²⁰ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/observatory>.

Overvågnings- og prognoserammen for nulforurening

Integreret overvågning af forurening vil i høj grad understøtte en bedre forvaltning i forbindelse med nulforurening ved at give ny viden om de samlede forureningsniveauer og -virkninger og ved bl.a. som led i de regelmæssige revisioner af gennemførelsen af miljøreglerne og overvågningen af det 8. miljøhandlingsprogram at overvåge, om gennemførelsen af politikker er på rette spor med henblik på at nå de aftalte mål på EU-plan og nationalt plan. **Nulforureningsprognosen** vil indeholde en analyse af synergier og kompromiser mellem forskellige EU-politikker og bidrage til at omsætte "tidlige advarsler" til anbefalinger om forurenende stoffer, der giver anledning til stigende bekymring (f.eks. ultrafine partikler eller lysforurening) baseret på de seneste forskningsresultater. Den første overvågnings- og prognoserapport om nulforurening er planlagt til 2022.

På grundlag af overvågningen og prognosen vil Kommissionen i samarbejde med Regionsudvalget oprette en ny interessegruppeplatform vedrørende nulforurening med henblik på at samle interessenter og eksperter fra forskellige politikområder (f.eks. sundhed, landbrug, forskning og innovation, transport, digitalisering og miljø) for effektivt at integrere nulforureningsdagsordenen, bidrage til at skabe medejerskab, fremme samarbejde og fremme integrerede løsninger og tiltag, der maksimerer synergierne med dekarbonisering og genopretningsindsatsen efter covid-19.

Kommissionen vil udvikle og udveksle god praksis om tværgående emner såsom finansiering af nulforureningsinnovation og -job, fremme af bæredygtig produktion og bæredygtigt forbrug samt oprettelse af tematiske knudepunkter såsom et knudepunkt for grønne digitale løsninger, et knudepunkt for teknologi vedrørende ren luft og et knudepunkt for jordforurening. Interessegruppeplatform vedrørende nulforurening vil også skabe synergier med andre relevante initiativer såsom den europæiske klimapagt. Denne regelmæssige og interaktive dialog og kollaboration med medlemsstater, virksomheder, ikke-statslige organisationer, den akademiske verden og andre interessenter vil også bidrage til udarbejdelsen af den anden overvågnings- og prognoserapport om nulforurening inden 2024.

Flagskibsinitiativ 9: Konsolidering af EU's videncentre for nulforurening

Fra og med 2021 vil Kommissionen konsolidere Det Europæiske Miljøagentur¹²¹ og Kommissionens Fælles Forskningscenters¹²² rolle som **EU's videncentre** for overvågnings- og prognoseindsatsen i forbindelse med nulforurening og samle relevante aktører på interessegruppeplatformen vedrørende nulforurening for bl.a. at udveksle de bedste tilgængelige data og informere offentligheden, navnlig via den kommende luftkvalitetsindeks-app.

4. KONKLUSIONER

Denne handlingsplan kommer på et tidspunkt, hvor EU har sat sig som mål at opnå klimaneutralitet senest i 2050 og med fornyet beslutsomhed har omfavnet behovet for at bevæge sig i retning af en ren og cirkulær økonomisk model baseret på genoprettede og sunde naturlige økosystemer, en standsning af yderligere tab af biodiversitet og et sundt, giftfrit miljø for alle Unionens borgere. Handlingsplanen indeholder visionen om en forureningsfri verden og kombinerer alle igangværende og planlagte bestræbelser i en integreret strategi, der sætter forebyggelse af forurening i første række. Da arbejdet inden for mange områder er i gang eller først begynder at give resultater nu, vil Kommissionen i 2025 gøre status over gennemførelsen af

¹²¹ I tæt samarbejde med Det Europæiske Kemikalieagentur (ECHA), Det Europæiske Agentur for Søfartssikkerhed (EMSA), Den Europæiske Fødevarsesikkerhedsautoritet (EFSA) og andre relevante agenturer.

¹²² I tæt samarbejde med andre af Kommissionens tjenestegrene, navnlig Eurostat.

denne handlingsplan på grundlag af den anden overvågnings- og prognoserapport om nulforurening. Kommissionen vil afdække, om der er behov for yderligere tiltag for at løse nye problemer, og revidere de mål, flagskibsinitiativer og foranstaltninger, der indtil videre er blevet identificeret, således at vi som et centralt element i målene i den europæiske grønne pagt i dette årti giver EU kurs mod nulforurening.